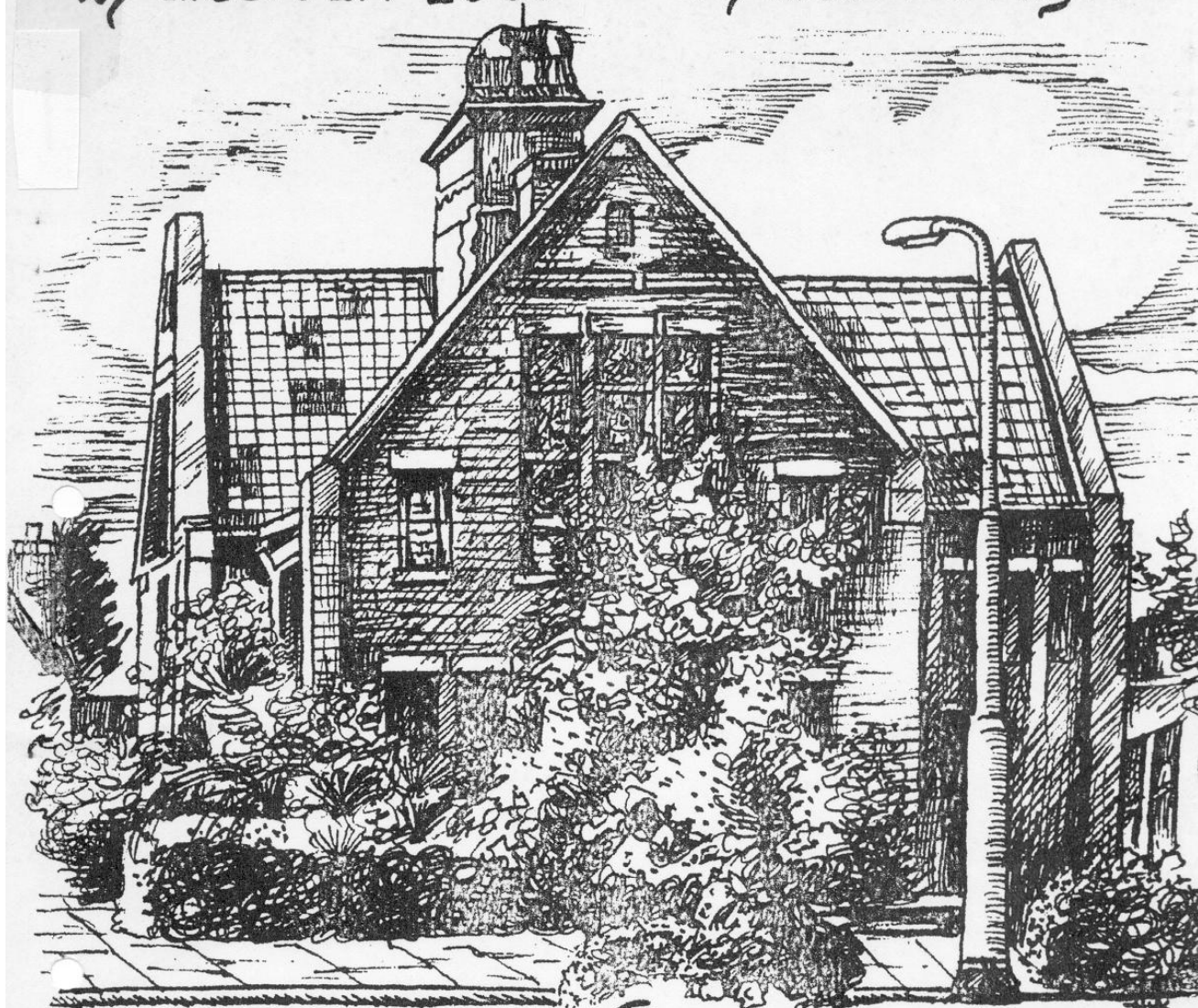

27 Februari 1836 — 27 Februari 1986

Anderhalve Eeuw
Gereformeerden
in
Wolvega

Wolvega
Februari 1986.

ANDERHALVE EEUW GEREFORMEERDEN IN WOLVEGA

In het jaarboekje 1985-1986 van de Gereformeerde Kerk van Wolvega staat op blz. 2 aangegeven, dat onze kerk op 27 februari 1836 is geïnstitueerd.
In de periode 1840-1846 weer teniet gegaan door de vervolging in die jaren.
Opnieuw geïnstitueerd op 6 juni 1870.

Er is dus alle reden om in de maand februari 1986 bij dit feit stil te staan, afgezien dat de instituering van onze kerk (nu anderhalve eeuw geleden) na een aantal jaren weer moest worden gestaakt door geloofsvervolging etc. in die dagen.

Daar de "geschiedschrijvers" in die dagen schijnbaar ook beperkt waren, is het ons helaas niet mogelijk gebleken U een volledige weergave te geven van de beginjaren in 1836.

Ook een oproep in het bulletin heeft niets opgeleverd.

Tijdens een bezoek aan het Rijks Archief te Leeuwarden is ons duidelijk geworden dat de geschiedenis van de Gereformeerde Kerk te Wolvega begint bij de 2e instituering in 1870. Niettemin hebben wij getracht U een overzicht te geven (zij het lang niet volledig) van het "wel en wee" van de eerste gereformeerden in Friesland, en met name die gereformeerden uit de gemeente Wolvega e.o.

Voor de informatie hebben wij gebruik gemaakt uit de gegevens van de uitgave: "Anderhalve Eeuw - Gereformeerden in stad en land" (Friesland) Tevens gegevens welke ons via het Rijks Archief te Leeuwarden ter beschikking zijn gesteld.

Ook bij deze geschiedenis geldt: Opdat wij onze afkomst niet vergeten!

Afscheiding in Friesland (De machtsverhoudingen)

De afscheiding kwam ook in Friesland niet uit de lucht vallen. Het ging om een protest tegen heersende opvattingen en verhoudingen, die zich in gelijke kracht lieten gelden in de samenleving en in de Hervormde Kerk.

Friesland was bij uitstek een gebied waar in het (groot)grondbezit economische en bestuurlijken de Wet stelden.

De samenstelling van de Provinciale Staten is kenmerkend: Tweederde van de 54 zetels was in handen van de adelstand en de patriciërs. Het grondbezit was de voornaamste machtsbron in deze agrarische provincie, waarin zestig procent van de boeren als pachters afhankelijk waren van de eigenaars. Zij die economisch gezien de touwtje in handen hadden, deden dit ook in politiek-bestuurlijk opzicht.

Tot 1818 bracht de Franse tijd op het Friese platteland een zekere welvaart, maar na 1820 begon de agrarische bedrijfstak en de van haar afhankelijke arbeidersstand een periode van steeds toenemende malaise. Na 1840 vooral, komen daarbij kleinere en grotere rampen in de vorm van slecht weer, aardappelziekte en longziekte onder het vee.

Toch groeit het inwonertal van Friesland snel: op Drenthe na vanaf 1829 de snelst groeiende provincie van Nederland.

Maar het arbeids-aanbod kan niet opgevangen worden en de verpaupering van de ongeschoolde arbeiders zet zich door, vooral na 1830. Dit geldt overigens ook voor de kleine burgerij.

Ook in de kerkelijke gemeenten golden de boven aangegeven machtsverhoudingen.

Gedurende de 17e en 18e-eeuw hebben de Friese adel en het patriciaat hun stempel gezet op koers en handelen van de Friese Hervormde kerkprovincie.

Een duidelijk anti-calvinistische, anti-orthodox stempel.

Maar ook vele leden uit de 'gezeten' boeren en burgerstand voelden zich aangetrokken tot de denkbeelden van de 'Verlichting'. Er wordt gestreefd naar een 'Christendom boven

geloofsverdeeldheid'; de meerderheid der Hervormde predikanten blijft een 'halfslachtig mengsel van orthodoxie en vrijzinnigheid' toegedaan.

Maar ook de plattelandsgemeenten van de Hervormde kerk, heerst de tweedeling van het grondbezit. Dat komt vooral door het instituut van de 'floreen-plicht'

(=huurwaarde/grondbelasting) ingevoerd in 1804. Via de floreenplicht komt de beslissingsmacht over de keuze van de predikant en over het beheer van de kerkelijke goederen, in handen van de Hervormde grondbezitters, landheren en eigen-erfde boeren, zowel in- als uitwonend. Zo kan in bepaalde gevallen een buiten de gemeente wonende grootgrondbezitter via dit stelsel de doorslag geven, welke predikant beroepen moet worden. Maar ook aan wie de kerkboerderijen verpacht worden.

We mogen hierover echter niet te-gauw zwart-wit oordelen: sommige floreenplichtigen respecteren of delen de voorkeur van de 'brede gemeente'.

Het aantal orthodoxgezinde predikanten in Friesland blijft echter schaars.

Vooroefeningen

Zoals bekend richtte het protest van hen die zich in 1834 afscheiden, ook in Friesland, tegen de 'treurige toestand' van het Hervormd genootschap'. Vele orthodoxgezinde-groepen geven blijk van hun verzet. Rond 1790 neemt de activiteit van de 'gezelschappen' toe.

In Leeuwarden ageert rond 1800 de catechiseermeester Jelle Corvinus tegen 'verplichte' predikanten. Zijn aanhangers besluiten tot de oprichting van een 'nieuwe Hervormde gemeente' (na twee jaar echter weer tot opheffing gedwongen).

De orthodoxgezinden vormen in feite een minderheidsgroepering. Toch zijn er, vooral in de zuidwesthoek en de noordoosthoek van Friesland predikanten te vinden, die zich 'aanhangers van de oude leer' noemen. Veel orthodoxgezinde lidmaten namen in een houding van zwijgend verzet, niet meer deel aan de kerkdiensten in de eigen gemeente, maar gaan reizen naar orthodoxe voorgangers elders. Zij hebben er lange reistijden voor over (oftewel looptijden), en de uren tussen de beide diensten worden besteed om, als gelijkgezinden, elkaar op te wekken. De hier gelegde contacten zullen mede de basis vormen voor de wederzijdse steun, wanneer het tot afscheiding en vervolging komt.

Een andere vorm en mogelijkheid tot 'opwekking' zijn de oefengezelschappen, waarin men in kleine kring elkaar 'leert en vertroost' en een oefenaar de dienst des Woords verzorgt.

Vanaf 1830 breiden de gezelschappen in Friesland zich uit.

Een achttal oefenaars tekenen ook doormiddel van allerlei brochures protest aan; zoals scheepstimmerman Crolis uit IJlst, de verffabrikant Borneman en bakker Andriessen uit Sneek, vanaf 1835 leidende figuren bij de stichting van Afscheidingsgemeenten in het Friese gebied.

De oproep van Borneman is duidelijk:

'dat God ons, het bastaardkroost onzer Vadersen, Zijn heilig en rechtvaardig ongenoegen met nadruk doet ondervinden door rampen op rampen, om onze afval en volharding toe te zenden'.

Hij wil het voorbeeld volgen van het naburig Engeland, waar een getal van tweemaal honderd en dertig duizend..... in die dagen bracht en bedacht waren op de zuivering hunner kerk.

Zo schrijft Hettema, een boerenzoon uit Mid-Fryslân, over een gezelschap uit Sneek, waaraan hij tussen 1822 en 1829 op marktdag deelnam. Maar de 'fijnen' die zondags naar elders gaan, worden bespot en verdrukt.

Wanneer hij onder Hallem gaat boeren, trekt hij na 1829 ook regelmatig naar Ulrum om ds. Hendrik de Cock te horen.

Ook iemand als Uiterdijk moet genoemd worden, een huisschilder uit Suameer en Twijzel, die een bijzondere band ontwikkelt met de initiator der Friese Afscheiding ds. Simon van Velzen te Drogeham.

Uiterdijk wordt naderhand opgeleid tot predikant, en vertelt uitgebreid van zijn 'geestelijke strijd' in de voorgaande jaren.

Besluiten tot afscheiden:

Wij geven eerst een overzicht van de tussen 1835 en 1850 in Friesland gestichte gemeenten, in volgorde van het stichtingsjaar:

- 1835: Burum, Sneek, Bolsward, Harlingen, Sexbierum, Minnertsga, Blija, Ferwerd, Marrum, Leeuwarden, Drogeham, en Tjalleberd.
- 1636: Wanswerd, Hallum, Workum, Appelscha, Mildam, Oenkerk, Scharnegoutum, Suawoude, Koudum, Joure en Oudega (sm).
- 1838: Haulerwijk.
- 1840: Driezum.
- 1841: Dokkum, Hindelopen.
- 1842: Franeker, Beetgum.
- 1843: Lippenhuizen,
- 1844: Idskenhuisen, Drachten.
- 1847: Boxum.
- 1849: Bergum.

In 1849 bestaan er in totaal 36 gemeenten en hebben zich 4698 personen bij de Volkstelling aangemerkt als horende tot de 'Afgescheidenen' (1,89 % van de Friese bevolking).

Wanneer we nu voor de jaren 1835 en 1836 de geografische spreiding van de nieuwe gemeenten bekijken, dan komt daaruit duidelijk de centrale rol naar voren van ds. H. de Cock bij de constituering van de eerste gemeenten.

Burum ligt in het directe uitstralingsgebied van de Ulrummer Afscheiding. Op aandringen van Borneman en Andriessen in Sneek, reist ds. De Cock 1835 af naar Friesland, om er in veertien dagen negen gemeenten op te richten.

De jonge gemeenten beschikken wel over bekwame ouderlingen en oefenaars, maar niet over opgeleide predikanten. Van groot belang bleek daarom het beroep, dat de Hervormde gemeente van Drogeham had uitgebracht op ds. Simon van Velzen. Deze was tijdens zijn theologiestudie in Leiden bevriend geraakt met gelijkgezinde collega's, die evenals van Velzen, sterk in de ban waren van de denkbeelden van Da Costa. In de berichtgeving over de Afscheiding, worden zij de club van Scholte genoemd: Van Raalte, Brummelkamp, Scholte en Van Velzen. Binnen de classis Dokkum heeft Van Velzen slechts enkele rechtzinnige medestanders, wanneer hij een adres aan de Synode wil sturen om de formulieren te handhaven.

Op de classisvergadering in juni 1835, wordt hij zowat van de trap gesmeten, wanneer hij zijn voorstel indient.

Van Velzen weet ook van de afzetting van De Cock en Scholte; op 11 december 1835 scheidt ook hij zich met een klein groepje gemeenteleden af. Vanaf 1 januari 1836 wordt hij door afgevaardigden uit vrijwel alle Friese gemeenten, aangesteld als 'herder-en leeraar' der gezamenlijke gemeenten in Friesland.

Hoewel het aantal Afgescheidenen in 1879 in Friesland gegroeid is tot 22.471 personen (dat is 6,81% van de Friese bevolking), krijgt de Afscheiding in haar eerste periode verhoudingsgewijs weinig aanhang. Een belangrijke reden is gelegen in de vele geschillen rond de vraag, wie de uiteindelijke leiding van de gemeenten heeft, en in botsingen komt over het z.g.n. oefenen.

Voorals ds. Van Velzen klaagt over de 'jaloersheid en wangunst der oefenaars' en raakt in openlijk conflict met diverse gemeenten en classicale vergaderingen.

Dit verandert, wanneer hij in 1839 zijn werkterrein verlegt naar de Afgescheiden gemeente van Amsterdam.

Enkele flitsen uit de Gemeenten van het eerste uur:

Wij zullen ons beperken tot de westkant van de Friese zuidoosthoek, om te zien hoe daar de instituering van de gemeenten plaatsvond.

Hoewel te Wolvega 27 februari 1836, ten huize van Pieter Ottes de Jong de 19 aanwezige leden door ds. Van Velzen tot een gemeente werden geïnstitueerd, kwam men spoedig in grote moeilijkheden.

De regio rond het dorp was te groot, een leider ontbrak en de vijandschap was uitermate fel. Toen op 28 februari 1836 ds. Van Velzen hier voor het eerst preekte werden de ramen van de Jongs woning ingegoooid.

Een van zijn huisgenoten liep bij de ongeregelde heden zelfs een gebroken arm op.

In verband met de voortdurende afwezigheid van de predikant, traden ouderlingen op als beoefenaars. De kerkeraadsvergaderingen werden beurtelings te Wolvega, Rottum, Tjalleberd en Joure gehouden. Binnen drie jaren waren er 300 leden.

Vanwege deze sterke groei werden op 1 januari 1839 vier gemeenten geïnstitueerd in bovenvermelde plaatsen.

Deze aderlating bleek voor Wolvega te groot te zijn en kort na 1840 moest deze gemeente worden opgeheven.

Pas in 1870 kon opnieuw tot instituering worden overgegaan, waarna van een geleidelijke groei sprake was.

Ook de gemeente Mildam (voorheen Rottum en Katlijk) werd later de moederkerk voor een drie-tal gemeenten, t.w. Wolvega (opnieuw geïnstitueerd in 1870), Oudehorne en Heerenveen Zuid. Evenals Wolvega, bleek ook de gemeente Rottum niet levensvatbaar, zij heeft slechts enkele jaren bestaan en ging toen over naar Katlijk, waar de gemeente in 1842 door ds. T.H. Uitterdijk als opnieuw gevestigd is geworden.

In 1905 werd te Oudehorne een eigen gemeente geïnstitueerd nadat men al jaren plaatselijke diensten had georganiseerd.

Onder de eerste predikant, de latere prof. Dr. G.C. Berkhouwer, kwam het kerkelijk leven goed op gang. De uitgestrektheid was de reden, dat ook Heerenveen Zuid (destijds Oudeschoot) zich afsplitste van de gemeenten Mildam, en in 1925 een eigen gemeente ging vormen.

De gemeente Tjalleberd bleek evenmin een lang leven te beschoren. In een zeer vijandige regio schoot het gereformeerde plantje moeilijk wortel. Op 25 september 1836 werd ds. Van Velzen door een woedende menigte zelfs met de dood bedreigd.

En de 25ste december 1836 werd geboekstaafd als de 'Tjalleberder vervolgingsdag', toen een samenkomst door militairen met geweld uiteengejaagd werd.

Ondanks deze felle tegenkanting, verkreeg men toch een eigen gebouwtje.

Het was echter moeilijk om als zelfstandige gemeente te blijven bestaan. In 1851 werd de gemeente verplaatst naar Heerenveen. In Heerenveen verliep de ontwikkeling gunstiger. Het pakhuis van apotheker Dornseiffer aan de Molenwijk werd al spoedig te klein, zodat er in de Kerkstraat tenslotte een echte kerk kwam, die op zijn beurt weer moest wijken voor een modern centrum aan de Burgemeester Falkenaweg.

Knijpe neemt te midden van dit gebied een aparte plaats in. Wel is er een zekere invloed vanuit Tjalleberd op te merken, maar zij heeft toch een eigen ontstaansgeschiedenis.

Omstreeks 1870 ontstond hier binnen de Hervormde Kerk 'De Vereniging van Inwendige Zending'.

De activiteiten van deze vereniging waren mede van invloed op het ontstaan van de dolerende Nederduitsche Gereformeerde Kerk in 1889.

We keren terug naar Wolvega en omgeving.....

In het begin van dit overzicht hebben wij reeds vermeld, dat er historisch gezien, weinig bekend is over de tussenliggende jaren 1840 - 1870.

Dat de gereformeerden van die tijd niet hebben stil gezeten, mag bleiken uit het feit dat ze zich hebben aangesloten bij de kerk van Mildam die als 'moederkerk' fungeerde voor een drietal omliggende gemeenten.

Op 6 juni 1870 achtte men de tijd rijp om voor de 2e maal een eigen gemeente te instituëren.

Tevens werd bij deze gelegenheid een aantal (ambtsdragers) ouderlingen en diakenen gekozen, die onderstaande verklaring voor instemming tekenden: (Woordelijk overgenomen)

" Wij ondergetekende Kerkraadsleden der Gereformeerde
" Gemeente te Wolvega, erkennen de belijdenis des geloofs
" der Gereformeerde Kerken in Nederland, de Catechismus
" en de leer der Synode van Dordrecht, gehouden in de jaren
" 1618 en 1619, als de volledige uitdrukking van ons geloof.
" Wij betuigen daarom ganselijk dat wij van harte gevoelen
" en geloven, dat alle artikelen en stukken der leer, begrepen
" in de gemelde formulieren van Enigheid, en alles met Gods
" Woordt overeenkomende, waar om bij elke leerling daartegen
" strijden, verwerpen, alle onze handelingen daar mede in
" over eenstemming wenschen te brengen .
" Wij beloven derhalve, dat wij de voorzegde leer naarstig
" en getrouw zullen voorstaan, zonder iets openlijks of
" heimelijks tegen haar te zullen leren of schrijven,
" terwijl wij tevens genegen zijn om alle dwalingen, hier-
" mede, strijdende, na ons vermogen te wederleggen en te
" helpen weeren.

getekend door

H.F. van Ek	ouderling.	N. Rooseboom	diaken
K.W. Dijk	"	Marten Otten	"
J.M. Bos	"	H. Bultsma	"
A.G. Keizer	"	J. Krediet	"
(onleesbaar)	"	E. Veenstra	"

Eerste Kerkeraad gehouden den 20 juli 1870.

Tegenwoordig zijn H.F. van Ek, K.W. Dijk, N. Rooseboom, M. Otten.

- Art. 1- de vergadering is geopend door het zingen van Ps 133 vs 1 en gebed door H.F. van Ek.
- " 2- Tot Praises benoemd H.F. van Ek, scriba K.W. Dijk
- " 3- Is besloten boeken aan te bestellen voor gebruik onser. behoeften tot schrijven en een kerkelijk handboekje.
- " 4- Besloten om in het kerkeraadsboek op te tekenen van de ontwikkeling en ontstaan deser gemeente.
- " 5- Besloten om een kwietantie af te geven aan G.N. Bakker aangaande de Legaat en Don Nijjenhuis de gelden te laten ontvangen.
- " 6- Besloten om het eerste en dat eenmaal op de dag des Heeren te gebruiken voor Armen en overige Collekten voor de Kerk.

- " 7- Besloten om de maandelijksse Collekten te houden 3 ten behoeve van der school, 3 behoeftige studenten, 6 voor de Kerk.
- " 8- Besloten om Franke Visser te verzoeken dat hij voor eerst de Admieniestratie der kerk wilde blijven waarnemen.
- " 9- Besloten een kopere bekken te bestellen en een beker.
- " 10- Roseboom gestemd tot Admiestrerende diaken.
- " 11- Besloten door het zingen van Ps 84; 1 en 3 en gebed door K.W. Dijk.

Was getekend:	H.F. van Ek	praises
	K.W. Dijk	scriba

Uit de inhoud van het kerkeraadsverslag blijkt wel dat het er nogal 'gemoedelijk' toeling en dat het niet zo laat werd!

Overeenkomstig punt 4 geven wij U thans het verslag van het ontstaan van de gemeente Wolvega door scriba K.W. Dijk.

Het verslag is woordelijk overgenomen.

Geschiedenis der opkomst en voortzetting der Cristelijk Gereformeerde Gemeente Wolvega.

De leden uit de Burgelijke Gemeente Weststellingwerf, waren leden van de Cristelijke Gereformeerde Gemeente Mildam, en gingen aldaar ter Kerk, tot het jaar 1862 daar de gemeente vakant geraakte door het vertrek van Dom. J. Greeven, en er weer een beroeping van een leeraar zoude plaats hebben, stelden enige leden uit de Burgelijke Gemeente Weststellingwerf voor, dat de nieuwe beroepen leeraar ook dienst zoude moeten doen te Wolvega of in des zelfs omstreken, daartoe is de gemeente op geroepen, om over die voor gestelde zaak te handelen. Naar over en weer gesproken te hebben, werde bepaald dat de nieuw beroepen leeraar, zoude alsdan te Wolvega of om streken predieken om de vijfde zondag, en des winters dertien avondbeurten, en als dan te Catiegeseeren, op welke voorwaarden als beroepen is Dom. A.W. Nijenhuis, als doen leeraar der Cristelijke Gereformeerde Gemeente te Zand Groningerland, en heeft de roeping aangenomen, en tot gemeente overgekomen in de na zomer van 1862. Maar toen konde men in dese omstreken eerts geen plaats bekomen, waar dat men konde vergaderen, tot dat men ten laatste overeen kwam, met D. Dijkstra te Nijholdtwolde om in diens schuur te vergaderen, en aldaar te predieken. dese eerste prediekatie is geschied op den 14 December 1862 en de laaste den 26 Nov. 1863 savonds. In dese tussen tijd was men werkzaam om een betere en geschiktere plaats te verkrijgen, het welk eindelijk gelukte door een stuk grond aan te kopen bij de Kerklaan, toen eigenaar Joh. B. Valling ? (naam onleesbaar), het welk is aan gekogt door zes personen, H.F. van Ek, J.J. Bootsma, K.W. Dijk, F. Bultsma, J.J. Bosman, F.J. Visser, voor eene som van f 275,00 en is beschreven door Notaris Tromp.

Na dat deze koop geschied was, is men overgegaan tot eene aanbesteding van een gebouw, het welk tot kerk of vergader plaats moest dienen, het welk met gesloten briefjes is aan besteed, en bleek de laagste schrijver te zijn J. Dijkstra mr. Timmerman alhier voor eene som van f 819,20, buiten de zitplaatsen welke later aangenomen zijn door T. Koopmans, voor eene som van f 203,24½ en later nog door aan koop van stoelen en zoo dat men eene som van f 1400,00 nodig had, om alles te betalen, welke gelden zijn op genomen bij Dom. A.W. Nijenhuis tegen eene rente van 4½ p in het jaar en jaarlijks f 100,00 aflossen.

Daar nu het gebouw en de zitplaatsen klaar was, is er voor de eerste maal in gepredikt door onse leeraar A.W. Nijenhuis, den 29 November 1863 en zoo voors om de vijfde zondag en des winters 13 Avondbeurten het welk geduurt heeft tot de Herfst van 1868.

Daar de avond beurten weder moesten aan vangen, dat onse leeraar boven genoemd daar over bezwaarmaakte, is men over een gekomen dat de Leeraar alhier om de vierde Zondag zoude preedieken, en bevrijd zijn van de Avond beurten en Catiegesatieen, welks laaste door den ouderling van Ek geheel zoude waar genomen worden, die het zedert lang al gedeeltelijk waargenomen had, en tevens dat men hier voorgangers konde laten dienst doen, na dat de omstandigheden zulks toe lieten, ook hebben omtrindt dien tijde de Classis Broeders ten Borg te Oudehorne, Krijgsman te Joure en de Jong van Donkerbroek, hier ieder een zondag gepreekt.

Overigens hebben ons onderscheidene personen gediend als Dom. ten Borg, Dijkstra Steenwijk, Meers Meppel, Prins en niet het minst de studenten der Kamper school, tot dat wij op de 6 junij 1870 al hier tot eene zelfstandige gemeente zijn gesteld onder aan roeping van de naam des Heeren, door Dom Noordzij van Heerenveen en A.W. Nijjenhuis. Tot ouderlingen zijn verkosen, H.F. van Ek en K.W. Dijk en tot dieakenen, N. Rozeboom, en N.B. Otten, de welke in haare kerkelijke Amten zijn bevestigd den 26 junij daar aan volgende op dien zelfde dag heeft de weleerwaarde A.W. Nijjenhuis afscheid genomen als leeraar van dit gedeelte van zijn gemeente en al zoo is dese gemeente van boven genoemde dagtekening af, tot eene zelfstandige gemeente gesteld.

w.g. K.W. Dijk (sriba)

- Art 1- Tweede kerkeraad gehouden den 7 september 1870. tegenwoordig H.F. van Ek, K.W. Dijk, N. Otten, is geopend door het zingen van Ps. 34: 1, 2 en gebed door H.F. van Ek.
- Art 2- Art 5 van de vorige vergadering is aan voldaan
- " 3- Art 8 van de vorige vergadering is nog niet voldaan
- " 4- Ook is aan Art 9 voldaan
- " 5- Besloten voortaan wanneer men geen voorganger heeft des zondaags nade middags een Catiegismus preek te lesen
- " 6- Besloten om een Rekwest aan Zijne Mejesteid op te zenden en verzoeken om Vrijheid van Regestratie en Hijpothekare over schrijvings kosten van het kerkgebouw.
- " 7- Besloten om avondmaal te houden op Zondag den 13 deser gevraagd of er ook hindernissen bestonden hetwelk is geantwoord met neen.
- " 8- Geeindigd met het zingen van Ps 127: 1 en gebed door Otten

H.F. van Ek praeses

K.W. Dijk scriba

Tot zover de eerste twee verslagen van de kerkeraad na de 2^e instituering in 1870.

De jonge gemeente ging vol ijver en Godsvertrouwen aan de slag en in 1874 kon een eigen kerkgebouw worden ingewijd.

Inmiddels groeide het ledenaantal sterk, waardoor de kerk te klein werd. Er verrees in 1923 een nieuwe kerk, die in 1970 geheel gemoderniseerd en uitgebreid werd.

Zo zijn de aktiviteiten in onze gemeente Wollega doorgegaan tot op de huidige dag.

Anderhalve eeuw lang is met veel 'vallen, opstaan en tekortkomingen' door velen, heel velen, veel werk verzet en zijn de lampen brandende gehouden. Wij herdenken hen met eerbied.

De geschiedenis van de gemeente kent (helaas) ook zwarte bladzijden, welke voor allen die het hebben meegemaakt, veel verdriet en droefheid hebben teweeg gebracht.

Velen vragen zich nu nog af: 'Hoe is dit toch mogelijk geweest'?

Het is verstandiger hierover te zwijgen dan er over te schrijven.

Wij pakken nog even de draad op bij het kerkeraadsverslag van 24 februari 1936. In behandeling komt een uitnodiging van de kerk te Mildam, ter gelegenheid van de herdenking van het 100-jarig bestaan van die kerk. Hiertegen rijst enig bezwaar ! Ouderling B.J. Wagter die hiervoor 'grondig de historie' heeft nagegaan, meent stellig te weten dat de kerk van Wolvega 'vroeger tot openbaring kwam dan te Mildam'. Er wordt besloten dat de praeses en broeder Wagter een bezoek zullen brengen bij Ds. Middelkoop te Mildam, om met 'zijne eerwaarde' deze zaak te bespreken. In de volgende kerkeraadsverslagen is men op dit punt niet teruggekomen. Het is dan ook niet duidelijk geworden wie er het eerst was, 'de kip of het ei'.

Hoe het ook zij, de historie vermeld duidelijk dat op 27 februari 1836 de kerk van Wolvega is geïnstitueerd en wel door Ds. Van Velzen.

Op zondag 23 februari a.s. hoopt onze predikant Ds. R.J. Blaauw in de kerkdienst aandacht te schenken aan dit gebeuren.

De geschiedenis van onze gereformeerde kerk te Wolvega gaat (zo de Here wil en wij leven) door. Een strijdende kerk in een wereld verloren in schuld die van God en Zijn gebod schijnbaar niets meer wil weten.

Een kerk die geconfronteerd wordt met diverse vraagstukken en allerlei problemen, waar een antwoord op gegeven moet worden. Om maar eens een paar te noemen: Abortus, Euthanasie, Homosexualiteit, Oorlog en Vrede, IKV/IKTO, Plaatsing Kernwapens, Kindercommunie, Kerkverlating, enz. enz.

Met de Ned. Hervormde Kerk zijn wij 'Samen op Weg' een antwoord te vinden op de vraag hoe wij weer gezamenlijk Kerk van Jezus Christus kunnen zijn. Mogelijk nog een lange en moeilijke weg.

Met een gedeelte uit de brief van Paulus aan de Efeziërs willen wij dit herdenkings-artikel besluiten, waar hij opwekt tot eenheid in de gemeenten:

Als gevangene in den Here, vermaan ik U dan te wandelen waardig der roeping, waarmede gij geroepen zijt, met alle nederigheid en zachtmoedigheid, met lankmoedigheid, en elkander in liefde te verdragen, en U te beijveren de eenheid des Geestes te bewaren door de band des vredes: één lichaam en één Geest, één doop, één God en Vader van allen, die is boven allen en door allen en in allen.

Opdat wij in Jezus Christus, allen één zijn!

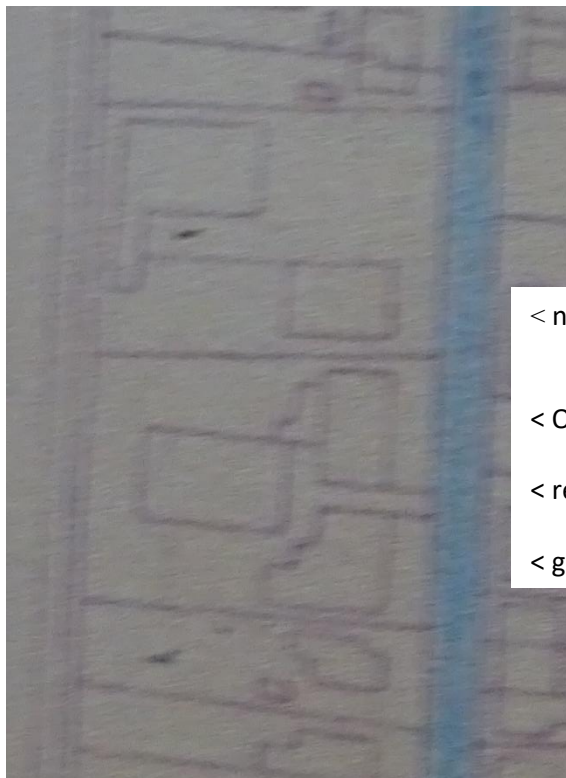
Wolvega, februari 1986
J. Zantinga,
Scriba.

Aanvulling uit 2026:

gevelsteen van de eerste kerk in de hal van de Ichtuskerk

Er zijn geen foto's van de buitenzijde bekend van de eerste Gereformeerde kerk en ook de plaats waar de kerk stond was niet bekend. Hoewel er toch een foto is met een heel klein stukje van de oude kerk. In 2023 kwam onderstaande kaart tevoorschijn en werd de plaats exact aangegeven. Volgens overlevering moet bij Tresoar in Leeuwarden een foto van de oude kerk liggen.

< nu Area 51

< Oude pastorie, nu zaal 1 en 2

< rechthoek is de oude Gereformeerde Kerk

< gebouw Salem

Op het Wolvest van 10 juni 2023 hadden ze een kopie van een kaart van Wolvega die in 1926 gebruikt is bij de elektrificatie van Wolvega en daar staat de oude gereformeerde kerk nog op. Deze zit vast aan de oude pastorie en staat midden achter de pastorie en gebouw Salem. De Ichtuskerk staat iets zuidelijker. Blauwe lijn is de Kerkstraat.

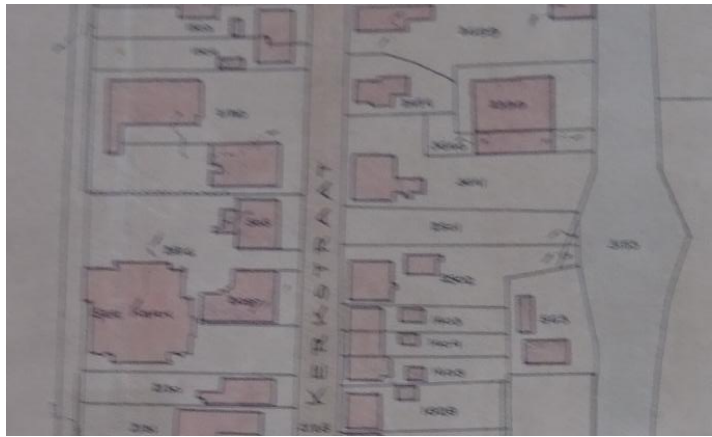

Interieur Gereformeerde Kerk te Wolvega 1874-1923

Orgel 1910 firma Bakker & Timmenga, uitgebreid in 1953 door orgelbouwer Mense Ruiter

Nu Area 51 >
Pastorie >

Ichtuskerk en Salem >

e

Deze kaart is van een uitbreidingsplan uit 1943. De Ichtuskerk staat achter gebouw Salem. Het huisje naast Salem is gesloopt.

De gevelsteen naast de hoofdingang van de Ichtuskerk.

DE EERSTE STEEN GELEGD DOOR DS TJ. PETERSEN DEN 5DE JUNI 1923.

Dat is dus 1 dag voor het 53 jarig bestaan van de kerkelijke gemeente.

Het zegel van de Gereformeerde Kerk van Wolvega

Uitgave G. Taconis, Wolvega. No. 2176 L. R. V.

Kerkstraat — Wolvega.

Kerkstraat Wolvega .

Boven: Kerkstraat tussen 1895 en 1905. Helemaal rechtsboven in de foto is een stukje van de spits en de haan van de oude gereformeerde kerk te zien. Pastorie en "Area 51" ondergaan daarna nog ingrijpende verbouwingen.
Onder: de pastorie heeft een verdieping gekregen, de "Area" een andere dakkapel.

± 1911 Rechts vooraan “Area 51”, dan de pastorie en daarnaast Salem.
 Achter Salem en de pastorie staat de oude Gereformeerde Kerk (niet zichtbaar).
 Centraal in de foto staat de Kerk op de Hoogte
 De “Area” heeft een geheel andere bovenverdieping en Salem is gebouwd/verbouwd?
 Mogelijk dat in het archief van Leeuwarden een foto van de oude kerk te vinden is, in het begin was de kerk beter zichtbaar en dus te fotograferen.

Lijst van predikanten van de Gereformeerde Kerk te Wolvega

Ds. J.A. Bult	19 oktober 1873	- 22 juli 1877
Ds. J.F. ter Hoor	28 juli 1878	- 28 augustus 1888
Ds. A. de Geus	6 december 1889	- 11 november 1894
Ds. K. Doornbos	24 november 1895	- 13 april 1902
Ds. R.J. Aalberts	5 juni 1904	- 1 december 1907
Ds. G. Kerssies	12 april 1908	- 13 april 1915
Ds. H. Meulink	6 februari 1916	- 10 december 1919
Ds. T. Petersen	19 juni 1921	- 25 september 1927
Ds. J. Attema	8 juli 1928	- 31 juli 1932
Ds. N. Streefkerk	22 januari 1933	- 16 mei 1948
Ds. S.E. Wesbonk	17 oktober 1948	- 23 september 1954
Ds. D. de Boer	18 december 1955	- 25 mei 1958
Ds. J.H. Meuleman	5 oktober 1958	- 1 september 1964
Ds. H.A. Starrenburg	25 oktober 1964	- 18 maart 1969
Ds. A. Schweitzer	23 november 1969	- 31 oktober 1977
Ds. W. Stuursma	7 september 1980	- 31 mei 1984
Ds. R.J. Blaauw	4 november 1984	- 27 augustus 1989
Ds. P.C. Suurmond	16 februari 1992	- 25 november 2001
Ds. P. Rozeboom	9 mei 2004	- 28 april 2013

(na 1 januari 2011 Protestantse Gemeente te Wolvega)

De gereformeerde Kerk, in 1870 geïnstitueerd, is ambitieus en bouwt er op los. In 1874 wordt de eerste kerk gebouwd, daartoe zijn 3 percelen aangekocht in 1871. Het kerkorgel wordt in 1910 aangeschaft. Op foto's is te zien dat de pastorie begin 20^e eeuw een bovenverdieping heeft gekregen en dat gebouw Salem ge- of verbouwd is. In 1917 worden nog 2 percelen gekocht mogelijk in aanloop naar de bouw van een nieuwe kerk. De eerste kerk werd na 50 jaar afgebroken en is de huidige kerk gebouwd in 1923. Daar is veel geld voor nodig.

In naam der koningin!

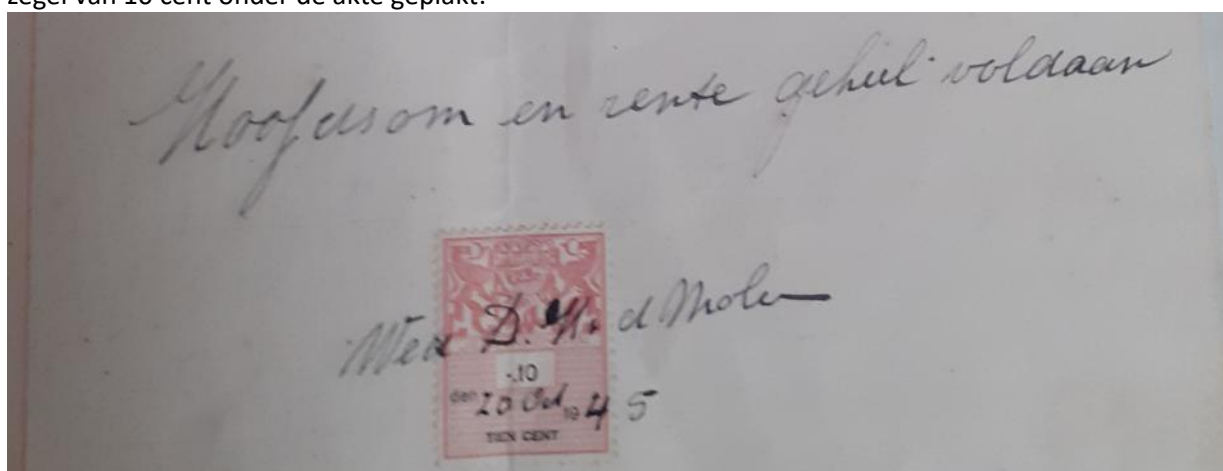
Zo begint de handgeschreven hypotheekakte die is gepasseerd op het kantoor van notaris J.M.J van Lis te Wolvega. Op 25 november 1912 zijn aanwezig ds. G. Kersjes en J. Wagter als voorzitter en secretaris van de kerkenraad van de Gereformeerde Kerk te Wolvega handelend om uitvoering te geven aan het kerkenraadsbesluit van 2 oktober 1912. Daarnaast is aanwezig E.J. Dijkstra, veehouder, te Oldelamer. De kerk heeft f 4.200 van hem geleend tegen 4,5 % rente en moet deze jaarlijks op 1 november voldoen. Een deel van de lening is al op 5 oktober betaald, het restant vandaag. Het onderpand bestaat uit de kerk met pastorie, consistoriekamer, met woning en erf aan- en ten westen van de Kerkstraat, kadastraal sectie D 504, 505 en 506. Deze percelen zijn aangekocht op 11 januari 1871 en op 10 mei 1871. Het betalen van rente en aflossing moet geschieden ten huize van de schuldeiser. De kerk moet verplicht goed op de gebouwen passen en tegen brandschade verzekeren. Met twee getuigen en een notarisklerk komen er 6 handtekeningen onder de akte te staan. Op 30 oktober 1918 wordt een zegel onderaan de akte geplakt en is de hypotheek afgelost.

Op 14 januari 1924 verschijnen voor notaris J.M.J. van Lis te Wolvega ds Tj. Petersen en 12 (!) ambtsdragers. Op 3 december 1923 heeft de kerk een lening van f 18.000 van Mej. Trijntje van Dijk weduwe van Dirk Harms van der Molen wonende te Oldetrijne ontvangen tegen een rente van 5,5 % te voldoen in twee halfjaarlijkse termijnen op 1 mei en 1 november, de minimale looptijd is 5 jaar. Als zekerheidsstelling wordt nu een eerste hypotheek verleend op de grond, kerkgebouw, consistoriekamer en woonhuis gelegen aan- en ten westen van de Kerkstraat in Wolvega, kadastraal sectie D 505, 507, 2096 en 2097. De kerk is aan de grond gekomen door verschillende aankopen op 11 januari 1871, 10 mei 1871, 13 juni 1917 en 27 juli 1917.

De rentes en aflossingen moeten ten huize van de schuldeiseres worden voldaan. De kerk moet goed op de gebouwen passen en deze tegen brandschade verzekeren. Notarisklerk J.H. van Dijk neemt namens de schuldeiseres de hypotheekstelling en borgstelling aan.

Uiteindelijk staan er, met getuigen, 17 handtekeningen onder de akte.

De hypotheek is op 18 januari 1924 geregistreerd in Oldeberkoop en 20 oktober 1945 wordt een zegel van 10 cent onder de akte geplakt:

Aanvulling samengesteld door
Kees de Ruiter